

Identification of Components Effective on the Current State and Future of the Auditing Professions' Social Status in Iran: Understanding the Impact of Technology in Audit

Abdolmajid Sedighi¹ , and Jafar Babajani²

1. Corresponding author, Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. E-mail: sedighi.majid@gmail.com
2. Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received 20 February 2024
Received in revised form 22 April 2024
Accepted 15 May 2024
Available online 28 March 2025

Keywords:

social status,
auditing profession,
future of auditing profession,
thematic analysis,
information technology

JEL classification: M42

ABSTRACT

Objective: This study aims to investigate the current and future social status of the auditing profession in Iran. The focus of the study is to understand the impact of technology on the auditing profession and its social standing. Accounting and auditing play a crucial role in providing information, decision-making, and financial transparency, making them a multidimensional field encompassing education, research, and professional aspects.

Method: Two models for explaining the social status of the accounting profession in Iran, namely the current and future status, have been comprehensively examined. The research methodology is qualitative and consists of two main parts. The identification of factors that influence the explanation of the current social status of the accounting profession is carried out through thematic analysis of interview data using snowball sampling and theoretical sampling methods. After conducting a total of 20 interviews during the period from 2021 to 2022, reaching theoretical saturation, the data has been analyzed and patterns have been identified from within the data. For the model explaining the future status of the accounting profession, a library research methodology has been utilized to identify the influential factors on the future status of the accounting profession, focusing on the impact of technology in the profession. Information search has been conducted from reputable databases to investigate this model.

Results: Based on the findings of this study, the influential components affecting the current social status of the accounting profession in Iran can be categorized into four main themes: general aspects, dimensions of social stratification in the accounting profession in Iran, challenges to the social status of the accounting profession in Iran, and strategies for improving the social status of the accounting profession in Iran. Additionally, through a literature review, 34 driving forces that have an impact on the future social status of the accounting profession have been identified, which fall into three main components: client characteristics in auditing services, intra-professional factors, and external factors (political-economic, socio-demographic, technological, legal, and environmental) that have been examined.

Conclusions: Understanding the social position is a psychological-social process that impacts individuals' personal and professional lives. In the first part of the study, to elucidate the status of the social position of the accounting profession in Iran, qualitative data obtained from interviews were analyzed to identify themes and sub-themes. The qualitative research pattern was established with themes like individual motives for entering the accounting profession, characteristics of the profession, and professional identity forming the foundation of the social position of the accounting profession in Iran. The study highlighted the stratification dimensions and challenges facing the accounting profession, emphasizing issues like the independence crisis of auditors due to ethical lapses, low fee rates, and non-professional competition in Iran. Recommendations for improving the social position of the accounting profession included internal reforms within the profession and macro-level actions in the country. In the second part of the study, macro trends and influential drivers for the future status of the social position of the accounting profession were identified through a literature review, resulting in the classification of 34 drivers into 7 main components. Factors such as clients' expectations, internal professional aspects, and external influences like political-economic stability and technological advancements were highlighted as crucial drivers.

Cite this article: Sedighi, A., & Babajani, J. (2025). Identification of components effective on the current state and future of the auditing professions' social status in Iran: Understanding the impact of technology in audit, *Operational and Performance Research in Accounting and Auditing*, 5(1), 15-32.

Introduction

This article aims to investigate the current and future social status of the auditing profession in Iran. The focus of the study is to understand the impact of technology on the auditing profession and its social standing. Accounting and auditing play a crucial role in providing information, decision-making, and financial transparency, making them a multidimensional field encompassing education, research, and professional aspects. Given the significance of auditing at the level of economic entities and its role in supervision and control, it can have a considerable impact on society. Currently, the auditing profession in Iran is in a developmental phase and has yet to reach its full potential. The purpose of this research is to identify the components that affect the current and future social status of the auditing profession in Iran. Specifically, the study aims to explore the influence of technology on auditing and its societal status.

Method

In the present study, two models for explaining the social status of the accounting profession in Iran, namely the current and future status, have been comprehensively examined. The research methodology is qualitative and consists of two main parts. The identification of factors that influence the explanation of the current social status of the accounting profession is carried out through thematic analysis of interview data using snowball sampling and theoretical sampling methods. After conducting a total of 20 interviews during the period from 2021 to 2022, reaching theoretical saturation, the data has been analyzed and patterns have been identified from within the data. For the model explaining the future status of the accounting profession, a library research methodology has been utilized to identify the influential factors on the future status of the accounting profession, focusing on the impact of technology in the profession. Information search has been conducted in the international reputable databases to investigate this model.

Results

Based on the findings of this study, the influential components affecting the current social status of the accounting profession in Iran can be categorized into four main themes: general aspects, dimensions of social stratification in the accounting profession in Iran, challenges to the social status of the accounting profession in Iran, and strategies for improving the social status of the accounting profession in Iran. Additionally, through a literature review, 34 driving forces that have an impact on the future social status of the accounting profession have been identified, which fall into three main components: client characteristics in auditing services, intra-professional factors, and external factors (political-economic, socio-demographic, technological, legal, and environmental) that have been examined.

Conclusions

Understanding the social position is a psychological-social process that impacts individuals' personal and professional lives. In the first part of the study, to elucidate the current status of the social position of the accounting profession in Iran, qualitative data obtained from

interviews were analyzed to identify themes and sub-themes. The qualitative research pattern was established with themes like individual motives for entering the accounting profession, characteristics of the profession, and professional identity forming the foundation of the social position of the accounting profession in Iran. The study highlighted the stratification dimensions and challenges facing the accounting profession, emphasizing issues like the independence crisis of auditors due to ethical lapses, low fee rates, and non-professional competition in Iran. Recommendations for improving the social position of the accounting profession included internal reforms within the profession and macro-level actions in the country.

In the second part of the study, macro trends and influential drivers for the future status of the social position of the accounting profession were identified through a literature review, resulting in the classification of 34 drivers into 7 main components. Factors such as clients' expectations, internal professional aspects, and external influences like political-economic stability and technological advancements were highlighted as crucial drivers. Suggestions for future research include conducting a more comprehensive study involving various stakeholders in the auditing field to gain a holistic perspective on the social position of the accounting profession. Additionally, it is recommended to undertake scenario-based foresight research to predict the social position of the accounting profession over a longer time horizon, capturing the attention of researchers focusing on the profession's future trajectory.

Contribution

The study findings highlight the importance of continuous professional development, meeting societal expectations, embracing technological advances, and enhancing public awareness of the auditing profession. By pinpointing the key factors influencing the current and future social standing of auditing in Iran, this research contributes to enriching our comprehension of this field. The outcomes of this study can aid Iranian organizations and relevant institutions in crafting effective strategies and policies to enhance the social standing of the auditing profession. Additionally, this research offers Iranian auditors and researchers in the audit domain the opportunity to identify optimal solutions and approaches for the growth and progress of this field. Drawing from the research findings, the following recommendations are suggested for upcoming research efforts:

- (a) In the initial phase of the study concentrating on the present status of the social position of auditing, it is advisable to broaden this outlook by incorporating perspectives from diverse stakeholders in the auditing sector (such as businesses, government, students, and the general public) to gain a holistic understanding.
- (b) With regards to the future social standing of the auditing profession, the study should focus on identifying major trends and influential factors. It is recommended to carry out future-oriented research utilizing scenario-based foresight to shed light on the social positioning of auditing over a 10- or 20-year timeframe, engaging researchers in strategic planning and decision-making.

By integrating these recommendations, forthcoming research can deepen our understanding of the societal implications and future direction of the auditing profession, leading towards a more comprehensive and well-informed perspective.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

The authors would like to thank anonymous reviewers.

Ethical Considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر وضعیت فعلی و آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران: درک تأثیر فناوری در حرفه حسابرسی

عبدالمجید صدیقی^۱، و جعفر باباجانی^۲ ✉

۱. نویسنده مسئول، گروه حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: sedighi.mjid@gmail.com

۲. گروه حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>هدف: هدف این پژوهش شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر وضعیت فعلی و آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران است.</p> <p>روش: بدین منظور، برای شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی با استفاده از روش تحلیل تم و انجام مصاحبه با ۲۰ نفر از خبرگان در سال ۱۴۰۰ استفاده و الگویی بر اساس تم‌های مربوط استخراج شده است. از روش مطالعات کتابخانه‌ای برای شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر وضعیت آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی و الگوی آن بهره گرفته شده است.</p> <p>یافته‌ها: یافته‌های منجر به تشخیص چهار تم اصلی (کلیات، ابعاد قشریندی اجتماعی، چالش‌ها و راهکارهای بهبود) مؤلفه‌های مؤثر بر وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی و شناسایی ۳۴ پیشران مؤثر بر آینده این جایگاه در قالب ۷ کلان روند شامل ویژگی‌های مشتریان خدمات حسابرسی، عوامل درون حرفه‌ای و مؤلفه‌های بیرونی (سیاسی-اقتصادی، اجتماعی-جمعیتی، فناوری، حقوقی و محیطی) شده است.</p> <p>نتایج: این پژوهش بر اهمیت جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در حال حاضر و نیز آینده آن بر اساس درک تأثیر فناوری تمرکز داشته و مؤلفه‌های شناسایی شده در آن می‌تواند به مسیر بهبود جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران کمک کند.</p>	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۱</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۶</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۱/۰۸</p> <p>کلیدواژه‌ها: جایگاه اجتماعی، حرفه حسابرسی، آینده حرفه حسابرسی، تحلیل تم، فناوری اطلاعات.</p>
<p>استناد: صدیقی، عبدالمجید؛ و باباجانی، جعفر (۱۴۰۴). شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر وضعیت فعلی و آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران: درک تأثیر فناوری در حرفه حسابرسی. <i>پژوهش‌های حسابداری و حسابرسی عملیاتی و عملکرد</i>، ۵ (۱)، ۱۵-۳۲.</p>	<p>ناشر: دانشگاه خاتم.</p>

مقدمه

مسئله پژوهش حاضر، بررسی وضعیت فعلی و آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران بر اساس درک تأثیر فناوری در حرفه حسابرسی است. حسابداری و حسابرسی علم سه بُعدی شامل بُعد آموزشی، بُعد پژوهشی و بُعد حرفه‌ای (فنی) است. با توجه به اهمیت این رشته در سطح واحدهای اقتصادی، نظارتی و کنترلی و نقش مهم در تهیه اطلاعات، تصمیم‌گیری‌ها و شفاف‌سازی مالی، پیشرفت و بالندگی آن، تأثیر بسزایی در جامعه می‌تواند داشته باشد. در هر سه بُعد ذکر شده وضعیت حسابداری و بالطبع آن حرفه حسابرسی در ایران هنوز به مرحله بالندگی لازم نرسیده است و فعلاً در مرحله توسعه قرار دارد (Dianati Deilam, 2020).

حرفه‌ها به عنوان گروه‌های سازمان یافته‌ای مفهوم‌سازی می‌شوند که امکان استقلال از شرکت‌ها را دارند. از دیدگاه هویت اجتماعی، وجود خصوصیات یا الزامات مشخص در حرفه‌ها، بستر مناسبی را برای تدوین و توسعه هویت شغلی فراهم می‌کند. روند هویت‌یابی حرفه‌ای برای حرفه‌های تثبیت‌شده و معتبر تشدید می‌شود؛ زیرا اعضای آن دارای دانش و مهارت‌های ارزشمند اجتماعی و منحصر به فردی هستند (Loi, Hang-Yue & Foley, 2004). تعهد حسابرسان نسبت به حرفه و سازمان یا مؤسسه‌ای که در آن فعالیت حرفه‌ای انجام می‌دهند و همچنین رضایت شغلی آن‌ها می‌تواند منجر به افزایش کیفیت حسابرسی شده و در زمینه بروز موارد غیراخلاقی، بازدارنده باشد (Moshashaei, Hashemi & Forooghi, 2021). در میان برجسته‌ترین هویت‌های اجتماعی در جوامع امروزی، «هویت شغلی» مبنای مهمی برای تصور از خود، عزت‌نفس و انگیزش شخصی است (Mackinnon & Langford, 1994). همچنین نقش «جایگاه اجتماعی» در تصمیم‌گیری به عنوان عامل مهم در نتایج اقتصادی شناخته شده است. از طرفی، جامعه‌شناسان مدت‌هاست اثر منزلت شغلی را در تعیین کلی جایگاه اجتماعی به رسمیت می‌شناسند (Kontogiannis, Litina & Varvarigos, 2019). هویت اجتماعی عنصری از خودپنداره را نشان می‌دهد که از طریق هویت‌پنداری با گروه‌ها، توسعه می‌یابد که افراد با تقسیم ارزش‌ها یا اهداف مشابه و از طریق وابستگی، متعلق بودن خود را به آن گروه، درک می‌کنند. حرفه از نمونه‌های گروه اجتماعی است که افراد می‌توانند با آن‌ها هویت‌سازی کنند. بنابراین، «هویت حرفه‌ای»، نمونه‌ای از «هویت اجتماعی» است (Obermire, Cohen & Zehms, 2021).

مطالعات انجام شده درباره جایگاه اجتماعی تاکنون بیشتر از منظر جامعه‌شناختی بوده است و از دیدگاه روان‌شناختی این مسئله کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. بنابراین، بررسی ادراک از جایگاه اجتماعی اعضای حرفه خاص، مسئله تقریباً نوظهوری است که در ادبیات پژوهش کمتر به آن پرداخته شده است (Khanipour, Farahani & Azimi, 2019). در میان پژوهش‌های صورت گرفته در خارج از ایران، سطوح نسبت بالایی از هویت حرفه‌ای و هویت‌سازمانی در میان حسابرسان تأیید شده است که این افزایش هویت حرفه‌ای، موجب بهبود قضاوت حرفه‌ای شده و به عنوان جایگزین مقرون به صرفه برای چرخش و تغییر حسابرسان با هدف حفظ استقلال معرفی شده است (Bamber & Iyer, 2007; Bauer, 2015). همچنین برخی پژوهشگران با به کارگیری مفاهیم نظریه هویت اجتماعی به تأثیر هویت حرفه‌ای و جایگاه اجتماعی حسابرسان روی سایر جنبه‌های زندگی اجتماعی حسابرسان پرداختند؛ که نشان داد حسابرسان حتی پس از ترک حرفه، همچنان مایل به حفظ ارزش‌های هویت اجتماعی حرفه حسابرسی هستند، هرچند در مواردی این هویت اجتماعی شکل گرفته و توسعه شغلی حسابرسان موجب بروز بحران هویت شخصی شده است (Imoniana & Obermire et al., 2021).

پژوهش‌های انجام شده در ایران نشان می‌دهد که مؤلفه‌هایی چون میزان تخصص، تحصیلات، اهمیت شغل، تعهد و دلبستگی فرد به شغل، استقلال، عوامل سازمانی، عوامل مدیریتی، عوامل سیاسی و عوامل اقتصادی در درک از جایگاه اجتماعی شاغلان و گروه‌های حرفه‌ای و توسعه منزلت شغلی، اثرگذار است (Kaab omeir & Haidari, 2016; Shaverdi & Heydari, 2016; Khanipour et al., 2019; Shohani & Zamanzadeh, 2017). پژوهش‌های حوزه حسابرسی در ایران نشان داده است که مقوله‌هایی چون هویت اجتماعی و هویت حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای در قضاوت و عملکرد شغلی حسابرسان، حائز اهمیت است (Molanazari & Shams, 2016; Barziedeh, Babajani & Abdollahi, 2018; Mashayekhifard, Pourzamani & Jahanshad, 2019; Shayesteh Shojaei, Poorzamani & yaghobnezhad, 2021). همچنین پژوهش‌های دیگری به

افزایش قابل توجه پدیده ترک خدمت کارکنان مؤسسات حسابرسی به دلایلی چون فرسایش شغلی، هویت درک شده در حرفه، فرصت‌های شغلی بهتر، فشار و استرس شغلی اشاره داشته است (Khajavi & salahi, 2020; Ganji & Arabmazar Yazdi, 2021). این نتایج اخیر، حاکی از بروز چالش‌هایی در حرفه حسابرسی در ایران است و بررسی ریشه‌ها و بهبود وضعیت فعلی در قالب شناسایی مؤلفه‌های مؤثر روی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی می‌تواند مفید واقع شود.

پیشرفت‌های شگرف در فناوری در سال‌های اخیر منجر به تغییر محیط اقتصادی شده است و انقلاب دیجیتالی در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رخ داده است که باعث تغییرات برق‌آسا در پردازش داده‌ها، دقت زیاد، سرعت بالای دسترسی به اطلاعات با کیفیت و کم هزینه شده است. هر چند پیش‌بینی دقیق آینده دشوار است؛ اما گسترش فناوری‌هایی چون هوش مصنوعی، یادگیری ماشین، تجزیه و تحلیل کلان داده‌ها، باعث تغییرات در حسابداری و عملیات آن و در نتیجه نیاز به تحول حرفه حسابرسی خواهد شد (Barzideh et al., 2022). بنابراین، امروزه حرفه حسابرسی در جهان بر سر دوراهی، قرار دارد. فناوری به سرعت در حال پیشرفت است و «اقتصاد بلادرنگ»^۱ در حال تغییر نحوه دریافت و تجزیه و تحلیل اطلاعات است. با این حال، حسابرسی‌ها همچنان در فواصل دوره‌ای انجام می‌شوند و نظرات خود را در مورد داده‌های تاریخی بیان می‌کنند (Lombardi, Bloch & Vasarhelyi, 2015). باید یادآور شد تاکنون پژوهش‌های کافی در خصوص تبیین جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران صورت نگرفته است. بنابراین، در پژوهش حاضر با توجه به نبود توافق کلی درباره مؤلفه‌های اثرگذار بر جایگاه اجتماعی، بر آنیم که الگویی از وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران و همچنین درک تأثیر نقش فناوری در آینده حرفه حسابرسی ارائه شود. انجام این پژوهش می‌تواند با اتکال بر نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی منجر به توسعه ادبیات نظری بین رشته‌ای در حوزه هویت حرفه‌ای و جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی گردد و اهمیت و ضرورت انتخاب موضوع این پژوهش را مضاعف نماید.

مبانی نظری

امروزه رشته‌هایی چون حسابداری و مدیریت با استناد به نظریه‌های روان‌شناسی، درون انسان‌ها به عنوان شاغلان حرفه را در راستای مسئولیت‌های شغلی و تخصصی مورد بررسی قرار می‌دهند (Sangani, Abdoli & Valiyan, 2022). تلقی ما از مشاغل به عنوان «هویت اجتماعی» برگرفته از «نظریه هویت» است. نظریه هویت بیان می‌دارد که از «نمادها» برای تعیین مؤلفه‌های پایدار استفاده می‌شود که «موقعیت» نامیده می‌شوند و این موقعیت‌ها هستند که انتظارات رفتاری مشترک را در قالب «نقش» ایجاد می‌کنند. از طریق نمادسازی دریافت شده از زبان، موقعیت‌های اجتماعی به هویت شخصی تبدیل می‌شوند، یعنی افراد برای معرفی خود، موقعیت‌های اجتماعی را به کار می‌گیرند. بر اساس نظریه هویت، هویت‌های اجتماعی، مؤلفه‌های اساسی ساختاری خویشتن (نفس) هستند و انگیزش انسانی را تعیین می‌کنند (MacKinnon & Langford, 1994). در گذشته، بحث هویت، مسئله چندان مهمی نبود. با این حال، در زمان کنونی، مفهوم هویت وزن بالایی از نیاز به احساس اینکه چه کسی هستیم را به دوش می‌کشد. هویت ما تا حدی شکننده است به طوری که به صورت روزمره در معرض احتمال انکار یا عدم تأیید اجتماعی قرار دارد (Imoniana & Imoniana, 2020). جایگاه اقتصادی - اجتماعی به نوعی موقعیت فرد در ساختار اجتماعی است که منابع موجود و در دسترس او را تعیین می‌کند. در مباحث مربوط به جایگاه اقتصادی-اجتماعی، دو جنبه را از هم متمایز می‌کنند: «منابع واقعی» و «جایگاه». منابع واقعی مواردی هستند که شخص در حال حاضر آن را دارا است، مانند تحصیلات، ثروت مادی (درآمد، دستمزد، ...) و پشتیبانی اجتماعی؛ اما جایگاه به معنای دسترسی بالقوه به منابع در صورت بروز نیاز است. هر میزان جایگاه اجتماعی بالاتر باشد، دسترسی به منابع بالقوه بیشتر است. «منزلت شغلی» یک شاخص صریح از وضعیت اجتماعی است. منزلت شغلی نمایانگر اجماع جمعی و ذهنی در مورد «جایگاه شغلی»، یعنی «وضعیت اجتماعی یک شغل» است (Fujishiro & Xu & Gong, 2010).

تلاش برای بهبود جایگاه اجتماعی، انگیزه‌ای برای جمع‌آوری ثروت برای افراد فراهم می‌کند که می‌تواند رشد اقتصادی را تحریک کرده و آن را به سطح اجتماعی بهینه برساند (Liu & Wang, 2020). پارسونز^۲ (۱۹۳۹)، نیز بر اهمیت اجتماعی گروه‌های حرفه‌ای

^۱. Real-time economy

^۲. Parsons

در حوزه شغلی در جامعه نوین تأکید کرد. خصوصیات این چون ایجاد شغل تمام وقت، تشکیل انجمن‌های حرفه‌ای، ارائه دستورالعمل‌های اخلاقی، اعتقاد به خدمت به مردم، داشتن خودنظارتی و استقلال، باعث تمایز بین حرفه با سایر مشاغل می‌شود (Loi et al., 2004).

حرفه حسابرسی را می‌توان بر مبنای «نظریه نقش‌ها» در جامعه‌شناسی مورد بررسی قرار داد، بر اساس این نظریه نقش هر فرد در جامعه از جمله حسابرسان را «انتظارات جامعه» تعیین می‌کند و حسابرسان داوطلبانه این نقش را پذیرفته‌اند. شکاف بین این نقش و عملکرد آنان در پاسخگویی به انتظارات جامعه را «فاصله انتظارات» می‌نامند. به صورت کلی حرفه حسابرسی را می‌توان از سه دیدگاه اجتماعی، اقتصادی و رفتاری مورد کنکاش قرار داد. بر اساس دیدگاه اجتماعی، حسابرسی به عنوان یک پدیده اجتماعی، وظیفه ارتقای پاسخگویی، شفافیت و حفاظت از آن را بر عهده دارد. از منظر اقتصادی، نقش حسابرسی کاهش مشکلات مربوط به نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی به همراه ایجاد «ارزش مضاعف» برای اطلاعات است. از دیدگاه رفتاری، نقش حسابرسی در جامعه «اطمینان‌بخشی» و ایجاد «ثبات و آرامش» از طریق افزایش «باورپذیری» و «قابلیت اتکای» اطلاعات است. حرفه حسابرسی از درون این سه دیدگاه مبتنی بر نظریه نقش‌ها چپستی و چرایی خود را معنا و توجیه می‌کند (Kasiri & Amiri, 2017).

نظام قشربندی اجتماعی یکی از مفاهیم اساسی در توصیف ساختار اجتماعی جوامع است که برای توصیف نابرابری‌های میان افراد و گروه‌ها کاربرد دارد. نظریه‌های قشربندی معاصر از اندیشه‌های کارل مارکس و ماکس وبر متأثر شده‌اند. بر اساس نگرش مارکس، طبقات اصلی جامعه بر اساس مالکیت ابزار تولید، شکل می‌گیرند و گروه‌بندی اجتماعی بر اساس این دیدگاه صرفاً بعد اقتصادی (ثروت و درآمد) است. ماکس وبر با بسط و توسعه تحلیل ماکس وبر، اندیشه‌های آن را تکامل داده و ضمن اذعان به اهمیت بعد اقتصادی در باب قشربندی اجتماعی، اشاره می‌کند که عوامل اقتصادی گوناگونی غیر از مالکیت روی ابزار تولید روی طبقه اثرگذار هستند؛ مانند مهارت‌ها، مدرک‌ها و شرایط انواع مشاغل کسب شده توسط افراد. همچنین وبر علاوه بر طبقه به دو جنبه اساسی دیگر در حوزه قشربندی توجه دارد، جایگاه اجتماعی و حزب. جایگاه اجتماعی یعنی تفاوت میان گروه‌های اجتماعی از لحاظ احترام و اعتبار اجتماعی که دیگران برای آن‌ها در نظر می‌گیرند (Sedighi et al., 2023). در این پژوهش جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد که با توجه به مفهوم جایگاه اجتماعی در نظام قشربندی اجتماعی می‌توان گفت که این بررسی نقش‌های حرفه حسابرسی از دیدگاه اجتماعی، اقتصادی و رفتاری را پوشش خواهد داد.

فلتون و همکاران^۱ (۱۹۹۵) بر اساس نظریه مدل اقدام منطقی به گرایش فارغ‌التحصیلان رشته‌های حوزه کسب‌وکار نسبت به انتخاب حرفه حسابدار رسمی در کشور کانادا پرداختند. نتایج بیان داشت که باید پیامدهای حرفه حسابدار رسمی از قبیل درآمد خوب در بلندمدت، فرصت‌های پیشرفت، تنوع در کار، مجال مشارکت در امور و انعطاف‌پذیری در گزینه‌های شغلی تقویت شوند. کک و همکاران^۲ (۲۰۱۴) با تکیه بر نظریه هویت اجتماعی، تأثیر منزلت شغلی درک شده توسط حسابداران مدیریت روی تقابل‌های سازمانی و حرفه‌ای را مورد پژوهش قرار دادند. نتایج پژوهش بیانگر این بود که در مجموع منزلت شغلی بالا موجب کاهش تقابل در بین موقعیت‌های حرفه‌ای و سازمانی خواهد شد. ایمونیا و ایمونیا^۳ (۲۰۲۰) به بررسی توسعه شغلی حسابرسان و بحران هویت، پرداختند. نتایج آن‌ها در سطح چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی فعال در برزیل نشان داد حسابرسان حرفه‌ای که از این حرفه جدا می‌شوند در معرض بحران هویت قرار می‌گیرند. بحران هویت تجربه شده از دو جنبه قابل بحث است، از یکسو، عدم موفقیت حسابرس در فرآیند شریک مؤسسه شدن، نوعی سرخوردگی محسوب می‌شود و از سوی دیگر، هویت شکل گرفته در حرفه حسابرسی در تضاد با ارزش‌های سازمان جدید است.

اوبرمایر و همکاران^۴ (۲۰۲۱) با استفاده از مفاهیم نظریه هویت اجتماعی به بررسی هویت حرفه‌ای اعضای کمیته حسابرسی پرداختند. آن‌ها چهار گروه از افرادی را مورد پژوهش قرار دادند که در گذشته در حرفه‌های مدیریت اجرایی، مدیریت مالی، مدیریت سرمایه‌گذاری و شریک مؤسسه حسابرسی مشغول به کار بوده‌اند و هویت حرفه‌ای این مشاغل را کسب کرده بودند و اکنون عضو

1. Felton et al.

2. Keke

3. Imoniana & Imoniana

4. Obermire et al.

کمیت‌های حسابرسی هستند. نتایج پژوهش نشان داد که هویت‌های شکل گرفته قبلی همچنان پایدار است و حسابرسان سابق، در شغل جدید نیز همچنان تمایل به حفظ ارزش‌های هویت اجتماعی حرفه حسابرسی دارد. آپاندی و صوفیا^۱ (۲۰۲۲) با اشاره به اینکه افزایش استفاده از فناوری باعث ایجاد نیاز به حسابرسی سیستم‌های اطلاعاتی شده است، اذعان کردند که بازیابی برنامه‌های درسی و اهداف آموزشی ضرورت دارد و آموزش حسابرسی باید با نیازهای صنعت تنظیم شود تا فارغ‌التحصیلان بتوانند مشارکت بیشتری داشته باشند و مطالب آموزشی حسابرسان باید به منظور دستیابی به توانایی‌های شناختی، عاطفی و روانی و تفکر انتقادی دانشجویان تطبیق داده شود. ناوی^۲ (۲۰۱۳) با اشاره به نقش فناوری‌هایی چون رایانش ابری در تغییرات حوزه اشتراک‌گذاری منابع و نرم‌افزارهای رایانه‌ای، پیش‌بینی داشتند که سازمان‌ها، سیستم‌های مالی و حسابداری در آینده به این فناوری ورود خواهند کرد و از شیوه‌های سنتی فاصله می‌گیرند. شاوردی و حیدری^۳ (۲۰۱۶) با استفاده از نظریه هویت اجتماعی و نظریه هویت شغلی به تجزیه و تحلیل و بررسی هویت شغلی افراد شاغل در ایران با تأکید بر شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های آن پرداختند. بر اساس یافته‌های پژوهش چهار عامل: اهمیت شغل، تعهد فرد به شغل، دل‌بستگی و وابستگی عاطفی به شغل و جهت‌گیری حرفه‌ای فرد در شغل به ترتیب به عنوان مؤلفه‌های هویت شغلی شناسایی شدند.

باباجانی و همکاران^۴ (۲۰۱۸) در یک بررسی آینده‌نگارانه، حسابداری مدیریت از منظر علم و فناوری را مورد کنکاش قرار دادند و یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که توسعه نرم‌افزارها و سیستم‌های مالی هوشمند، اصلی‌ترین پیشران تأثیرگذار و هوشمندی کسب‌وکار و استفاده از فناوری‌های شخصی و رایانش ابری پیشران‌های مهم اثرگذار در این حوزه خواهند بود. برزی زاده و همکاران^۵ (۲۰۲۲) به شناسایی پیشران‌های مؤثر بر آینده حسابداری در ایران در حوزه نوآوری‌های فناوری محور با استفاده از روش دلفی اجماع پرداختند. در نهایت ۳۱ پیشران در شش حوزه کلان شناسایی شد. تفسیر یافته‌ها بیان می‌کند که حسابداری به دلیل نوآوری‌های کلان فناوری‌ها، مستلزم به‌روزرسانی و تغییر حوزه آموزش، قوانین و استانداردها و رویه‌های حسابداری و حسابرسی بوده که این تغییرات بایستی با در نظر گرفتن شرایط محیطی و محدودیت‌های خاص ایران صورت گیرد. آراد و همکاران^۶ (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر تجاری‌سازی حسابرسی بر بهزیستی روانی حسابرسان در مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران پرداختند. بر اساس نتایج پژوهش، رشد تجاری‌سازی و افزایش گرایش به آن، بر تقویت بهزیستی روانی شاغلان حرفه حسابرسی و کاهش انگیزه‌های ترک حرفه حسابرسی اثرگذار است و در نهایت، بهبود رضایت شغلی، شادی ذهنی و محیط روانی کار، در اثر تجاری‌سازی حسابرسی متصور است. گنجی و یزدی^۷ (۲۰۲۱) در یک پژوهش با رویکرد فراترکیبی به شناسایی عوامل مؤثر بر تمایل ترک خدمت حسابرسان در ایران پرداختند. نتایج حاکی از آن است که عوامل مؤثر بر تمایل به خروج حسابرسان از حرفه حسابرسی را می‌توان به هفت دسته کلی: عوامل فردی، عوامل شغلی، نگرش‌های شغلی و سازمانی، پیوندهای درون‌سازمانی، فضای سازمانی، ویژگی‌های مؤسسات حسابرسی و ویژگی‌های حرفه طبقه‌بندی کرد.

با مرور پژوهش‌های پیشین، پژوهش حاضر به بررسی وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران و نیز تعیین پیشران‌های مؤثر بر آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی می‌پردازد و در پی پاسخ به سؤالات زیر است:

۱. الگوی تبیین وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران، از چه مؤلفه‌هایی تشکیل شده است؟
۲. الگوی تبیین وضعیت آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی، از چه مؤلفه‌هایی تشکیل شده است؟

1. Apandi & Sofia

2. Navai

3. Shaverdi & Heydari

4. Babajani et al.

5. Barzideh et al.

6. Arad et al.

7. Ganji & Arabmazar Yazdi

روش‌شناسی

بررسی وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی از روش تحلیل تم استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌ها، انجام مصاحبه‌ها بر اساس روش هدفمند (نمونه‌گیری گلوله برفی و نمونه‌گیری نظری) است. نمونه‌گیری گلوله برفی به ما می‌گوید با چه کسی باید مصاحبه انجام شود و نمونه‌گیری نظری به ما می‌گوید از فرد انتخاب شده بهتر است چه سؤالاتی پرسیده شود؛ بنابراین، نمونه‌گیری گلوله برفی نمونه‌گیری از افراد، متن و... است؛ اما نمونه‌گیری نظری، نمونه‌گیری از داده‌ها است. هر دو نوع این نمونه‌گیری‌ها هدفمند و از نوع غیراحتمالی (هدفمند و گلوله برفی) هستند (Coyne, 1997; Butler & Copnell & Hall, 2018). در نهایت پس از انجام ۲۰ مصاحبه در سال ۱۴۰۰ اشباع نظری به عمل آمد. اشباع، سنگ بنای دقت در تعیین حجم نمونه در پژوهش‌های کیفی محسوب می‌شود. اشباع نظری یعنی داده جدیدی در مصاحبه‌های آخر به دست نیاید و همچنین مناسبات میان مقوله‌ها به خوبی و به صورت غنی مشخص شده باشد. به صورت سرانگشتی اشباع را می‌توان در طیف محدودی از مصاحبه‌ها (بین ۹ تا ۱۷ مصاحبه) به‌ویژه در مطالعاتی با جمعیت‌های مطالعه نسبتاً همگن، به دست آورد که در این پژوهش اشباع نظری با ۲۰ مصاحبه (۳ مصاحبه اکتشافی و ۱۷ مصاحبه اصلی) طبق جدول ۱، کسب شد (Hennink & Kais, er, 2022; Saunders et al., 2018). با استفاده از روش تحلیل تم به تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها پرداخته شده است. تحلیل تم روشی مناسب و انعطاف‌پذیر برای تحلیل داده‌های کیفی است که برای شناسایی، تحلیل و گزارشگری الگوهای درون داده‌ها کاربرد دارد. روش تحلیل تم زمانی ضرورت دارد که اطلاعات اندکی در مورد پدیده مورد مطالعه وجود داشته باشد و یا پژوهش‌های قبلی فاقد چهارچوب نظری جامع برای تبیین موضوع باشد (Babajani et al., 2022; Braun & Clarke, 2006; Stirling, 2001). در پژوهش حاضر کدگذاری بر اساس حروف فارسی (حرف «ک» برای مصاحبه اکتشافی و حرف «ص» برای مصاحبه اصلی) و اعداد (۱، ۲، و...) انجام شده است. هر واحد تحلیل (هر مصاحبه) از ۰۱ به بالا شماره‌گذاری شده است، کدهای موجود در هر واحد از تحلیل از ۰۱ شروع و در چهارچوب اعداد طبیعی افزوده می‌شود. مصاحبه‌ها به صورت حضوری انجام و ضبط و سپس روی کاغذ پیاده‌سازی گردیده است. تحلیل مصاحبه‌ها توسط پژوهشگران پس از چندین بار مرور نسخه‌نگارشی و نسخه صوتی انجام شده است.

در قسمت دوم، با استفاده از روش مطالعات کتابخانه‌ای، پیشران‌های مؤثر بر وضعیت آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی با محوریت درک تأثیر فناوری در حرفه حسابرسی تعیین خواهد شد. در راستای مسئله و دغدغه اصلی پژوهش، واژه‌های کلیدی تحت عناوین «حرفه حسابرسی در آینده»، «آینده‌نگاری در حرفه حسابرسی»، «اثر فناوری روی حرفه حسابرسی»، برای جستجو در پایگاه‌داده در نظر گرفته شدند. در پژوهش حاضر از پایگاه‌های داده ProQuest، Scopus، Google scholar، Springer، Emerald، ScienceDirect، OTA، مگیران، نورمگز، سیویلیکا، پرتال جامع علوم انسانی، پایگاه علمی جهاد دانشگاهی و سایت کتابخانه مرکزی دانشگاه علامه طباطبایی استفاده شده است.

جدول ۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان

ردیف	کد	جنسیت	تحصیلات	سابقه	وضعیت حرفه‌ای
۱	ک۰۱	مرد	کارشناسی ارشد	۲۰	شریک مؤسسه حسابرسی
۲	ک۰۲	مرد	کارشناسی ارشد	۱۵	شریک مؤسسه حسابرسی
۳	ک۰۳	مرد	کارشناسی ارشد	۶	حسابدار رسمی-غیرشاغل
۴	ص۰۱	مرد	دکتری	۹	عضو هیأت علمی (استادیار)
۵	ص۰۲	مرد	کارشناسی ارشد	۱۵	شریک مؤسسه حسابرسی
۶	ص۰۳	مرد	کارشناسی ارشد	۱۷	شریک مؤسسه حسابرسی
۷	ص۰۴	مرد	دکتری	۳۱	شریک مؤسسه حسابرسی
۸	ص۰۵	مرد	کارشناسی ارشد	۹	کارشناس نظارت بر مؤسسات حسابرسی سازمان بورس
۹	ص۰۶	مرد	کارشناسی ارشد	۱۰	مدیر مؤسسه حسابرسی

کارشناس نظارت بر مؤسسات حسابرسی سازمان بورس	۲	کارشناسی ارشد	مرد	ص ۰۷	۱۰
سرپرست ارشد مؤسسه حسابرسی	۱۳	کارشناسی	زن	ص ۰۸	۱۱
مدیر کنترل کیفیت سازمان حسابرسی	۲۵	کارشناسی	مرد	ص ۰۹	۱۲
شریک مؤسسه حسابرسی	۵۰	کارشناسی ارشد	مرد	ص ۱۰	۱۳
مدیر ارشد کنترل کیفیت سازمان حسابرسی	۳۲	کارشناسی ارشد	مرد	ص ۱۱	۱۴
حسابدار رسمی-غیرشاغل	۸	دکتری	زن	ص ۱۲	۱۵
سرپرست مؤسسه حسابرسی	۱۲	دکتری	مرد	ص ۱۳	۱۶
شریک مؤسسه حسابرسی	۱۵	کارشناسی ارشد	زن	ص ۱۴	۱۷
شریک مؤسسه حسابرسی	۳۱	کارشناسی ارشد	زن	ص ۱۵	۱۸
عضو هیأت علمی (استادیار)	۲۹	دکتری	مرد	ص ۱۶	۱۹
شریک مؤسسه حسابرسی	۲۶	کارشناسی ارشد	مرد	ص ۱۷	۲۰

یافته‌های پژوهش

بخش اول: وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران

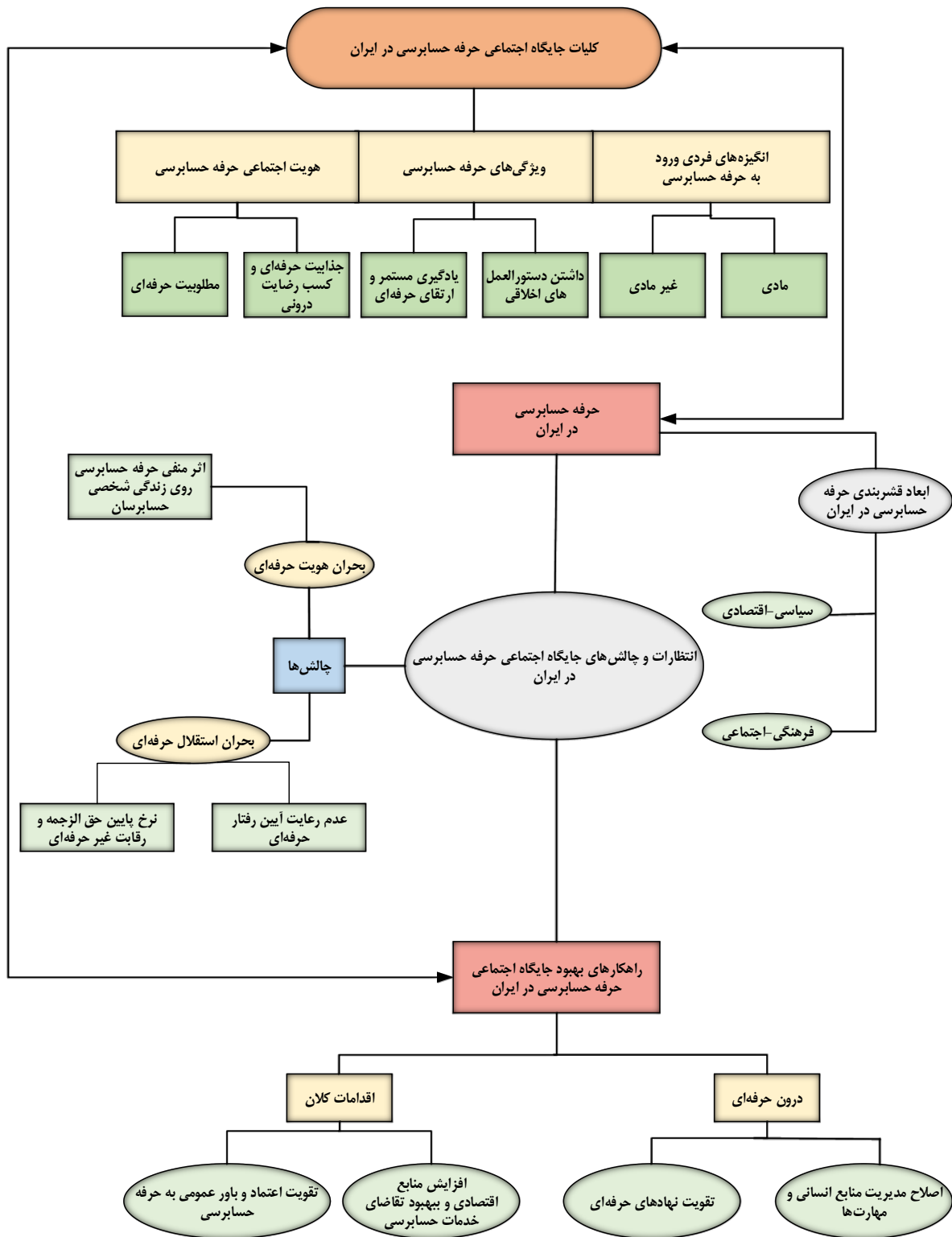
برای پاسخ به سؤال اول پژوهش برای یافتن تم‌ها و مؤلفه‌های لازم برای تدوین الگوی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران، داده‌های کیفی حاصل از مرور مصاحبه‌ها، کدگذاری و دسته‌بندی شدند. در جدول ۲، نتایج حاصل از تحلیل تم ارائه شده است. دسته‌بندی کدها در نهایت به ۳ تم اصلی منجر شده است که خود در مجموع از ۷ تم فرعی سطح ۱ و ۸ تم فرعی سطح ۲ و ۴ تم فرعی سطح ۳، تشکیل شده است. تم اصلی اول به بررسی کلیات جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران می‌پردازد. این تم در سطح یک به سه تم فرعی و هر کدام به دو تم فرعی در سطح دو تقسیم می‌شود. تم اصلی دوم، به وضعیت حرفه حسابرسی در ایران اختصاص دارد که در قالب دو تم فرعی سطح ۱ شامل ابعاد قشربندی اجتماعی و چالش‌های جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی تفکیک شده است. جایگاه اجتماعی و منزلت اجتماعی یکی از موضوعات قشربندی اجتماعی است.

مصاحبه‌شوندگان طی بیان دیدگاه‌های خود به ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در تبیین جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی پرداختند که مطابق با نظریات گیدنز در باب قشربندی اجتماعی است. غالب مصاحبه‌شوندگان به چالش‌ها و موانعی در حرفه حسابرسی اشاره داشتند که مانع توسعه حرفه حسابرسی و گاهاً موجب هشدار برای آینده حرفه حسابرسی در ایران است. این چالش‌ها در قالب بحران هویت حرفه‌ای و بحران استقلال حرفه‌ای تقسیم شده‌اند. تم اصلی سوم به راهکارهای بهبود جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ابعاد درون حرفه‌ای و اقدامات کلان پرداخته است. پس از اتمام تجزیه و تحلیل تم، الگوی کیفی حاصل از این بخش بر اساس تم‌های مورد اشاره به شرح شکل ۱، تدوین شده است.

جدول ۲. جدول تحلیل تم: مؤلفه‌های جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران

تم اصلی	تم فرعی سطح ۱	تم فرعی سطح ۲	تم فرعی سطح ۳	
کلان: جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران	انگیزه‌های فردی ورود به حرفه حسابرسی	انگیزه‌های مادی		
		انگیزه‌های غیرمادی		
	ویژگی‌های حرفه حسابرسی	داشتن دستورالعمل‌های اخلاقی		
		یادگیری مستمر و ارتقای حرفه‌ای		
	هویت اجتماعی حرفه حسابرسی	جذابیت حرفه‌ای و رضایت درونی	مطلوبیت اجتماعی	
			سیاسی-اقتصادی	
حرفه حسابرسی در ایران	ابعاد قشربندی اجتماعی	فرهنگی-اجتماعی		
		بحران هویت حرفه‌ای	سوءاثر حرفه بر زندگی شخصی حسابرسان	
	چالش‌های جایگاه اجتماعی		ضعف خودنظارتی	
		عدم رعایت آیین رفتار حرفه‌ای	حق الزحمه پایین و رقابت غیرحرفه‌ای	
راهکارهای بهبود جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران	درون حرفه‌ای	تقویت نهادهای حرفه‌ای		
		اصلاح مدیریت منابع انسانی و مهارت‌ها		
	اقدامات کلان	افزایش منابع اقتصادی و خدمات غیر اعتباردهی		
		برندسازی برای حرفه حسابرسی در سطح جامعه		

به صورت خلاصه در بیان الگوی ارائه شده می‌توان گفت که حرفه حسابرسی در ایران در حال حاضر به عنوان یکی از حرفه‌های موجود در جامعه است که جایگاه اجتماعی خاص خود را دارد. این جایگاه اجتماعی دارای یک مجموعه مشخصه است که شامل انگیزه‌های فردی ورود به حرفه حسابرسی، ویژگی‌های حرفه حسابرسی و هویت اجتماعی حرفه حسابرسی است. در مورد این حرفه انتظارات و چالش‌هایی مطرح می‌باشد، که با توجه به این انتظارات و چالش‌ها و نیز مشخصه‌های ذکر شده می‌توان راهکارهای ذکر شده در الگو (شکل ۱) را برای بهبود جایگاه اجتماعی این حرفه ارائه نمود.

شکل ۱. الگوی کیفی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران

بخش دوم: شناسایی پیشران‌های مؤثر بر آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران

حرفه حسابرسی نیز چون تمام حرفه‌ها به منظور تأمین پایدار منافع عمومی، ملزم به مجهز کردن خود برای رویارویی با تحولات و تغییرات آینده است. تغییر فضای کسب‌وکار جهانی و مباحث جهانی‌سازی، درک ضرورت ارائه خدمات نوین مالی و مشاوره‌ای از

جنب ذی‌نفعان و حساب‌برسان و تغییرات چشمگیر در حوزه فناوری اطلاعات، از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر آینده حرفه حسابرسی خواهند بود (Safar & Saberi Sarabi, 2015).

صورت‌های مالی حسابرسی شده، به‌موقع و مفید در تصمیم‌گیری، در نظر گرفته می‌شوند. امروزه حسابرسی برای اینکه خدمتی ارزشمند و مرتبط^۱، باقی بماند، باید راهی برای تکامل پیدا کند. در حال حاضر، با استفاده از اینترنت و فناوری مبتنی بر آن، شرکت‌ها، توانایی ارائه اطلاعات به عموم را در زمان واقعی دارند و اثرات اقتصادی اطلاعات در «اقتصاد بلادرنگ» بسیار سریع است. فناوری‌های جدید، همراه با تکامل مجموعه داده‌های بزرگ و به هم پیوسته، امکان تجزیه و تحلیل سریع‌تر مقادیر زیادی از داده‌ها، توان پیش‌بینی‌های آینده‌نگر در مورد آن داده‌ها را فراهم می‌کند که می‌تواند مشکلات بالقوه را شناسایی و از آن جلوگیری کند. این فناوری‌ها به صورت بالقوه امکان تجزیه و تحلیل و حسابرسی «بر اساس تقاضا»^۲ را از اطلاعاتی فراهم می‌کند که به طور مکرر تغییر می‌کنند یا احتمال اشتباه اساسی را دارد. نظارت دقیق‌تر بر این نوع اطلاعات در نهایت ممکن است منجر به صرفه‌جویی در هزینه‌ها برای شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران از طریق پیش‌بینی و پیشگیری از مشکلات احتمالی، شود. آمادگی برای آینده شامل همگام‌شدن با فناوری و ارائه آموزش‌های مکرر در مورد نحوه بهترین استفاده از این فناوری است (Lombardi & Bloch & Vasarhelyi, 2015). تأثیرات همه‌گیری بیماری «کووید ۱۹» سخت‌ترین چالش برای حساب‌برسان و مشتریان آن‌ها از زمان بحران مالی جهانی ۲۰۰۷-۲۰۰۸ است و منجر به توجه مؤسسات روی سرمایه‌گذاری بیشتر روی برنامه‌های دیجیتال از جمله هوش مصنوعی، بلاک‌چین، امنیت شبکه و توسعه عملکرد داده‌ها، شده است، در نهایت انتظار می‌رود این اقدامات اثربخشی و انعطاف‌پذیری ارتباط بین حساب‌برسان و مشتریان آن‌ها را افزایش دهد (Albitar et al., 2020).

از آنجا که بیماری «کووید ۱۹» پیامدهای اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای را در سراسر جهان به دنبال داشته است، آگاهی فزاینده‌ای در مورد اهمیت خطرات زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، ایجاد کرده است که سازمان‌ها باید به آن‌ها رسیدگی کنند. در مواجهه با این خطرات جدید و افزایش یافته، استفاده از تجزیه و تحلیل داده‌ها برای ارائه حسابرسی‌های هوشمندتر حائز اهمیت است که نیازمند زیرساخت فناوری مناسب، همچنین آموزش‌ها و کتاب‌های آموزشی لازم برای تجهیز استعدادها به مهارت‌هایی است که برای شکوفایی در آینده دیجیتالی‌تر به آن‌ها نیاز دارند. از دو پژوهش مشترک که توسط مؤسسه دیلیویت جنوب شرقی آسیا و مدرسه کسب و کار نایانگ انجام شده است^۳، موضوعاتی که آینده حرفه حسابرسی پس از دوره همه‌گیری را متأثر می‌کند در چهار موضوع: انتظارات ذی‌نفعان، کارایی حسابرسی، پذیرش فناوری و همچنین استعدادها و مهارت‌ها قابل طبقه‌بندی است:

انتظارات ذی‌نفعان:

انتظارات ذی‌نفعان در دو بعد تجزیه و تحلیل داده‌ها و مسائل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، قابل بررسی است که به طور فزاینده‌ای به عنوان ملاحظات اصلی در حال ظهور هستند. امروزه، حسابرسی هدف اجتماعی دارد و دیگر فقط مربوط به سهام‌داران نیست، بلکه ذی‌نفعان گسترده‌تری را شامل می‌شود. بنابراین، گزارش‌های حسابرسی باید اطلاعاتی را منتقل کند که ذی‌نفعان برای درک عملکرد و چشم‌انداز کسب‌وکار نیاز دارند و بینش بیشتری در مورد عدم قطعیت‌های بااهمیت پیش روی شرکت ارائه دهد. اگر حسابرسی، اطلاعات بیشتری در مورد ریسک‌هایی ارائه دهد که شرکت با آن مواجه است، ارزش بیشتری خواهد داشت، مثلاً از طریق تمرکز بیشتر بر اطلاعات آینده‌نگر که منجر می‌شود حرفه حسابرسی، اطمینانی در مورد چشم‌انداز آینده یک شرکت و ارزیابی مداوم فعالیت قوی‌تر ارائه دهد. این موارد، از طریق ایجاد تعامل بهتر بین حرفه حسابرسی، مدیریت شرکت، سهام‌داران و سایر ذی‌نفعان، از جمله از طریق جلسه اطمینان سالانه جدید یا معرفی یک نقشه اطمینان^۴ میسر خواهد بود.

کارایی حسابرسی:

کارایی حسابرسی، به طور کلی توانایی حساب‌برسان برای به کارگیری تعداد بهینه منابع و رویه‌های عملیاتی مناسب برای ارائه حسابرسی باکیفیت در چارچوب‌های زمانی گزارش‌دهی، است. آینده حرفه حسابرسی مستلزم بازنگری و سازماندهی مجدد حسابرسی

1. Valuable and relevant

2. On-demand

3. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/sg/Documents/cxo-programs/sg-cxo-future-of-audit.pdf>

4. Assurance Map

از راه دور و استفاده روزافزون از سکوه‌های فناوری مبتنی برابر است. کیفیت در طول کار حسابرسی، اولویت اصلی است. کیفیت، فرهنگی است که باید در بافت حرفه حسابرسی ایجاد شود و از درک کسب‌وکار مشتری گرفته تا صنعت آن‌ها، استانداردهای حرفه‌ای و نحوه انجام حسابرسی را در برگیرد، کیفیت باید جامع و مستمر باشد. پاسخ سنتی این حرفه به تضمین کیفیت، بررسی هم‌تایان آن بوده است. از آنجایی که این شیوه شامل بازرسی پس از انجام خدمات می‌شود، به طور مطلوب برای حمایت از فلسفه دقت در خط مقدم، طراحی نشده است؛ بنابراین، پاسخ‌های گذشته و حال حرفه به تضمین کیفیت، بیشتر واکنشی بوده تا فعالانه، تلاش‌های کیفی آینده باید فعال‌تر و در زمان واقعی‌تر باشد.

پذیرش فناوری:

به‌طور کلی، فضای ابری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، دو ابزار فناوری هستند که در آینده حرفه حسابرسی برای بقاء، مستلزم استفاده از آن‌ها است. نوآوری برای موفقیت مستمر حرفه حسابرسی بسیار مهم است. امروزه داده‌های بزرگ و تجزیه و تحلیل داده‌ها، قدرتمندترین موتورهایی هستند که حسابرسان می‌توانند برای ارائه بینش، از آن‌ها استفاده کنند. در واقع، بدون بینش، هیچ نوآوری وجود ندارد. این حرفه باید برای ایجاد تغییر، نوآوری و مؤثر ماندن در فضای کسب‌وکار، پیشرفت کند و شیوه‌های خود را زیر سوال ببرد. نوآوری یعنی تغییر و تغییر هرگز به راحتی پذیرفته نمی‌شود، به خصوص زمانی که شامل فناوری باشد. نوآوری در روش حسابرسی باید روی مقادیر زیادی از داده‌های مشتری سرمایه‌گذاری کند. با استفاده از فناوری‌های نوین تجزیه و تحلیل داده‌ها، حسابرسان می‌توانند از مرحله رسیدگی نمونه‌ای عبور کنند و ظرفیت بررسی همه تراکنش‌ها را به دست آورند. حسابرسان قادر خواهند بود هزاران تراکنش را دسته‌بندی، پالایش و تجزیه و تحلیل کنند تا استثناها یا ناهنجاری‌ها را شناسایی کنند و بر حوزه‌های بالقوه ریسک و بررسی مواردی تمرکز کنند که دارای بالاترین ریسک هستند و هم کیفیت حسابرسی و هم کارایی را افزایش دهند. سکوه‌های حسابرسی مبتنی بر فضای ابری با متدولوژی‌های یکپارچه، امروزه در دسترس هستند، این سکوها می‌توانند این حرفه را به خوبی برای حسابرسی در آینده آماده کنند. محاسبات شناختی، شبیه‌سازی فرآیندهای فکری انسان با استفاده از یک الگوی رایانه‌ای است. محاسبات شناختی شامل سیستم‌های خودآموزی است که از داده‌کاو، تشخیص الگو و پردازش زبان طبیعی برای تکرار نحوه عملکرد مغز انسان استفاده می‌کنند. از اهداف محاسبات شناختی، ایجاد سیستم‌های فناوری اطلاعات خودکار است که قادر به حل مشکلات، بدون نیاز به کمک انسانی هستند. الگوهایی در حال حاضر، برای یاری در تصمیم‌گیری به حسابرسان در حال توسعه هستند، همان‌طور که سیستم‌های مشابه برای حرفه پزشکی توسعه می‌یابند. باید توجه داشت که یاری‌دادن در تصمیم‌گیری، جایگزین قضاوت حسابرسان نمی‌شود؛ بلکه قضاوت حسابرسان را تقویت می‌کند و آن را حتی مؤثرتر و ارزشمندتر می‌کند.

استعدادها و مهارت‌ها:

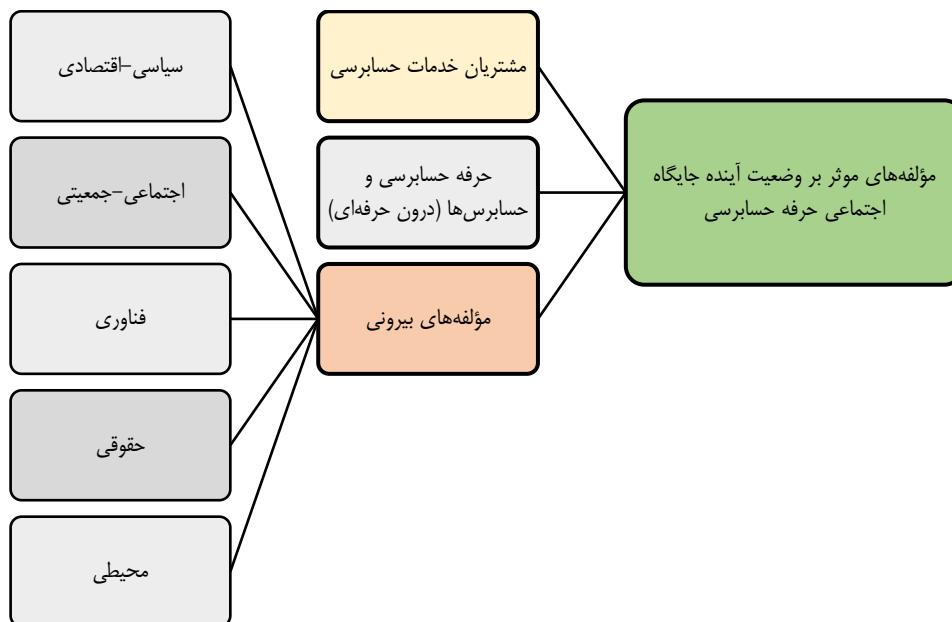
نقش مدیران مالی، تیم‌های مالی و حسابرسان مستقل به تکامل خود ادامه می‌دهد، در نتیجه انتظار می‌رود، تفکر انتقادی و قضاوت، مهارت‌های مالی، تجزیه و تحلیل داده‌ها به عنوان مهم‌ترین مهارت برای حسابرسان در آینده پدیدار گردد. همچنین تعاملات قوی‌تری مدیریت و حسابرسان ضرورت دارد تا حرفه حسابرسی بتواند بینش عمیقی از کسب‌وکار و عملیات مشتریان خود ارائه دهد. باید توجه داشت که کاهش جذب افراد مستعد و ماهر برای هر حرفه‌ای، تهدید به شمار می‌آید، اما این چالش برای حرفه حسابرسی فراتر از تهدید است. حرفه حسابرسی علاوه بر جذب و حفظ حسابداران و حسابرسان خبره، در آینده نیازمند به کارگیری افراد حرفه‌ای خارج از حوزه حسابرسی، مانند دانشمندان داده‌ها، متخصصان منابع انسانی، مهندسان و فناوران اطلاعات است. معرفی و پذیرش فناوری پیشرفته‌تر در حرفه حسابرسی از کلیدهایی جذب استعدادهای جوان در سایر حوزه‌ها به این حرفه است. در این مرحله از پژوهش، با توجه به درک اهمیت تأثیر فناوری در آینده حرفه حسابرسی، با رویکرد کتابخانه‌ای به شناسایی مهم‌ترین پیشران‌های مؤثر بر آینده حرفه حسابرسی پرداخته شد. بدین منظور و اطلاعات و داده‌های مورد نیاز از منابع آینده‌پژوهی در حوزه حرفه حسابرسی با تمرکز بر بازه زمانی دهه اخیر گردآوری و سازماندهی شد که در نهایت، این پیشران‌ها در قالب جدول ۳، دسته‌بندی گردیده است.

جدول ۳. مؤلفه‌های اثرگذار بر وضعیت آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی

منبع	پیشران‌ها	مؤلفه‌های اصلی	
Barzideh et al., (2022), Backhaus & Kirsch & Rossinelli, (2014)	به کارگیری نظریه ذی‌نفعان و مطالبه شفافیت و پاسخگویی	استفاده‌کنندگان (مشتریان) خدمات حسابرسی و انتظارات آن‌ها	
	تنوع خدمات حسابرسی و گسترش آن (مشاوره مالیاتی، مشاور کسب‌وکار و...)		
	مطالبه آینده‌نگری اطلاعات به جای گذشته‌نگری		
Lombardi (2015), Backhaus et al., (2014), Babajani (2022), Bahramian et al., (2021), Safar & Saberi Sarabi (2015),	اثرگذاری و مربوط بودن حرفه حسابرسی در فضای کسب‌وکار (حسابرسی مستمر و باکیفیت، ارائه بینش در مورد چشم‌انداز کسب‌وکار به مشتریان)	حرفه حسابرسی و حسابرسان	
	کیفیت آموزش حسابرسان و تطابق آموزش با تحولات نوین		
	وضعیت رقابت در بازار حرفه با تشکیل مؤسسات حسابرسی بزرگ		
	تقویت نهادهای حرفه‌ای در بخش خصوصی و واگذاری حسابرسی بخش عمومی از سازمان حسابرسی به دیوان محاسبات		
	ورود نیروی انسانی متخصص و با مهارت‌های بین‌رشته‌ای و فناوری اطلاعات		
	حق‌الزحمه حسابرسی و میزان رعایت آیین رفتار حرفه‌ای		
Barzideh et al., (2022), Bahramian et al., (2021), Zainuddin & Sulaiman (2016), Sedighian et al., (2021), Backhaus et al., (2014),	آینده تحریم‌ها و وضعیت پذیرش شرکت‌های بین‌المللی	سیاسی - اقتصادی	
	وضعیت حمایت‌گرایی از تولید داخلی و رشد شرکت‌های انحصاری داخلی (پرداخت یارانه به تولید داخلی)		
	مشارکت جامعه در بازار سرمایه و خصوصی (مردمی) سازی اقتصاد		
	نرخ تورم و تأثیر آن بر مشاغل		
	بی‌ثباتی اقتصادی و سیاسی و تعدد ریسک‌های مرتبط		
	هزینه پیاده‌سازی سیستم‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات		
	ظهور استارت‌آپ‌های قدرتمند (تغییر سرمایه‌گذاری)		
Bahramian et al., (2021), Zainuddin & Sulaiman (2016), Sedighian et al., (2021), Backhaus et al., (2014),	افزایش سن نیروی کار و افزایش سن حسابرسان	اجتماعی - جمعیتی	
	تغییر ترکیب جنسیتی نیروی کار و افزایش حسابرسان زن		
	کاهش شتاب رشد جمعیت کشور و کمبود نیروی کار		
	روند مهاجرت نخبگان و کمیابی نیروی کار ماهر و مستعد در همه حوزه‌ها از جمله حسابرسی		
	وضعیت اعتماد اجتماعی در جامعه ایران		
	سطح دانش و سواد مالی جامعه		
Babajani et al., (2018), Albitar et al., (2020), Roszkowska (2020)	به کارگیری حسابداری و حسابرسی ابری (رایانش ابری)، توسعه فناوری کلان داده و استفاده از فن آوری شناختی و سایر فناوری‌های نوین	فناوری	
	خودکار شدن امور و عدم نیاز به حضور فیزیکی حسابرسان در شرکت‌های مورد رسیدگی		
	دورکاری و فعالیت حسابرسان با مؤسسات و شرکت‌های خارجی		
	توسعه زیرساخت فناوری در کشور و بهره‌گیری از آن در حسابرسی		
	چالش‌های امنیت سایبری در عصر گسترش فناوری‌های نوین		
Babajani et al., (2018), Albitar et al., (2020), Roszkowska (2020)	به کارگیری حسابداری و حسابرسی ابری (رایانش ابری)، توسعه فناوری کلان داده و استفاده از فن آوری شناختی و سایر فناوری‌های نوین	عوامل خارجی	
	خودکار شدن امور و عدم نیاز به حضور فیزیکی حسابرسان در شرکت‌های مورد رسیدگی		
	دورکاری و فعالیت حسابرسان با مؤسسات و شرکت‌های خارجی		
	توسعه زیرساخت فناوری در کشور و بهره‌گیری از آن در حسابرسی		
	چالش‌های امنیت سایبری در عصر گسترش فناوری‌های نوین		

Barzideh et al., (2022), Bahramian et al., (2021), Zainuddin & Sulaiman (2016), Sedighian et al., (2021), Backhaus et al., (2014), Roszkowska (2020)	گسترش نفوذ رسانه‌های اجتماعی	حقوقی
	به‌روزرسانی و پذیرش استانداردهای حسابداری و حسابرسی بین‌المللی	
	نهادینه شدن حاکمیت شرکتی و قوانین حمایت از سرمایه‌گذاران	
	همه‌گیر شدن دامنه قوانین مالیاتی و مؤدیان مالیاتی	محیطی
	عدم تناسب اندازه و حجم کار مشتریان با تعداد حسابرسان	
	افزایش آگاهی زیست محیطی شهروندان و اهمیت یابی گزارشگری پایداری	
تشدید قوانین زیست محیطی و الزام مؤسسات و شرکت‌ها به رعایت آن‌ها		

در مجموع ۳۴ پیشران در ۷ کلان‌رند (مؤلفه اصلی) مورد شناسایی قرار گرفت که الگوی نهایی وضعیت آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در شکل ۲، بیان شده است.

شکل ۲. الگوی کیفی از مؤلفه‌های مؤثر بر وضعیت آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی

بحث و نتیجه‌گیری

درک از جایگاه اجتماعی از فرآیندهای روانی اجتماعی است که زندگی شخصی و حرفه‌ای افراد را متأثر می‌کند (Khanipour et al., 2019). در بخش اول پژوهش به منظور تبیین وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران، ابتدا بر اساس مصاحبه‌های انجام شده، داده‌های کیفی اصلی برای تحلیل تم، فراهم گردید. سپس داده‌های خام به دست آمده، کدگذاری و در قالب تم‌های اصلی و تم‌های فرعی سطوح یک تا سه، دسته‌بندی شدند؛ که بر همین اساس الگوی کیفی پژوهش در شکل ۱ ارائه شد. بر اساس مؤلفه کلیات جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی می‌توان، انگیزه‌های فردی ورود به حرفه حسابرسی، ویژگی‌های حرفه حسابرسی و هویت حرفه‌ای حرفه حسابرسی را به عنوان تم‌های این مؤلفه برشمرد که پایه‌های اصلی تشکیل‌دهنده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران هستند. مؤلفه حرفه حسابرسی در ایران از دو تم اصلی با عنوان ابعاد قشربندی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران و چالش‌های جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران تشکیل شده است. حرفه حسابرسی در ایران از منظر ابعاد قشربندی اجتماعی برطبق عوامل سیاسی - اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی قابل بررسی است. چالش‌های جایگاه اجتماعی

حرفه حسابرسی در ایران بیشترین تأکید را از جانب مصاحبه‌شوندگان به خود اختصاص داد. حسابرسان در ایران با بحران هویت حرفه‌ای مواجه هستند. نهایتاً بحران استقلال حسابرسان که منتج از عدم رعایت مناسب آیین رفتار حرفه‌ای، نرخ پایین حق‌الزحمه‌ها و رقابت غیرحرفه‌ای فعالان حوزه حسابرسی است، از موانع اصلی ارتقای جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران است. برای بهبود جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران باید اصلاحات درون حرفه‌ای از جانب خود حسابرسان انجام شود و همچنین اقداماتی در سطح کلان در کشور ضروری به نظر می‌رسد تا جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی تقویت شود و حرفه حسابرسی بتواند به رسالت و ایفای مسئولیت‌های اجتماعی اصلی خود در قبال جامعه، جامه عمل بپوشاند. برخی از تم‌های شناسایی شده، در این پژوهش، به منظور تدوین الگوی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در ایران با نتایج پژوهش‌های دیگر سازگار است که در حوزه هویت حرفه‌ای، هویت اجتماعی و منزلت شغلی صورت گرفته است. در پژوهش‌های قبلی به اثرگذاری عواملی چون استرس کاری، فرصت‌های بهتر برای حسابرسان، فرسایش شغلی، بحران هویت شخصی و عوامل نظارتی به عنوان ویژگی‌های مؤثر بر عملکرد حرفه حسابرسی اذعان شده بود (Imoniana & Imoniana, 2020; Ganji & Arabmazar Yazdi, 2021). این مقوله‌ها در تم چالش‌های جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی با عنوان «بحران هویت حرفه‌ای» طبقه‌بندی شده است. همچنین در پژوهش‌های پیشین به بحث تجاری‌سازی و افزایش سطح درآمد مؤسسات حسابرسی (عوامل اقتصادی)، فرصت‌های ارتقاء و پیشرفت و ارزش‌های اخلاقی به عنوان مباحث مهم در حوزه حسابرسی تأکید شده بود (Barzideh et al., 2018; Arad et al., 2022; Babajani et al., 2022; Felton et al., 1995; Fujishiro et al., 2010). در این پژوهش نیز به بُعد سیاسی-اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی در قالب ابعاد قشریندی اجتماعی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مؤثر بر جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی اشاره شده است.

در بخش دوم پژوهش با هدف ارائه مؤلفه‌ها (کلان روندها) و پیشران‌های مؤثر بر وضعیت آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی، بر اساس روش مطالعه کتابخانه‌ای، مقالات و منابع مرتبط با آینده‌پژوهی حوزه حسابرسی مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت ۳۴ پیشران در قالب ۷ مؤلفه اصلی طبقه‌بندی گردید؛ حاصل جمع‌بندی این بخش در الگوی کیفی (شکل ۲) ارائه شده است. مشتریان خدمات حرفه حسابرسی و انتظارات آن‌ها به عنوان ذی‌نفعان، از مؤثرترین عوامل بر آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی است؛ پیشران‌هایی چون گرایش به نظریه ذی‌نفعان و آینده‌نگری اطلاعات از پیشران‌های این مؤلفه آمده است. عوامل درون حرفه‌ای، مؤلفه اصلی دیگری بود که در این پژوهش به آن اشاره شده است تا مسیر آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی بر اساس آن تبیین شود. مواردی مانند ورود نیروی انسانی متخصص با مهارت‌های بین رشته‌ای و فناوری اطلاعات، تقویت نهادهای حرفه‌ای و رقابت‌پذیری مؤسسات حرفه، ارائه حسابرسی مستمر و دادن بینش به کسب‌وکار از پیشران‌های این مؤلفه قلمداد شده است. مؤلفه سوم اثرگذار بر جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در آینده، عوامل بیرونی هستند که در قالب ۵ زیرمؤلفه بیان شده است که عبارت‌اند از: سیاسی - اقتصادی، اجتماعی - جمعیتی، فناوری، حقوقی و محیطی. ثبات سیاسی-اقتصادی، اعتماد اجتماعی، روند مهاجرت نخبگان، استفاده از فناوری‌های نوین در حسابرسی، آگاهی شهروندان در حوزه زیست محیطی را می‌توان از مهم‌ترین پیشران‌های این مؤلفه دانست.

بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهادی زیر برای پژوهش‌های آتی ارائه می‌گردد:

الف) در بخش اول پژوهش که به وضعیت فعلی جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی اختصاص داشت، صرفاً از نظرات فعالان حوزه حسابرسی استفاده شده است، پیشنهاد می‌شود برای کسب دیدگاه جامع‌تر، پژوهشی در خصوص جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی از دیدگاه سایر ذی‌نفعان حوزه حسابرسی (شرکت‌ها، دولت، دانشجویان، آحاد مردم، ...) نیز صورت گیرد.

ب) در خصوص وضعیت جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در آینده در این پژوهش با روش کتابخانه‌ای به شناسایی مؤلفه‌ها و پیشران‌های مؤثر بر آینده جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی پرداخته شد، پیشنهاد می‌شود پژوهش آینده‌نگاری با رویکرد سناریونویسی برای تبیین جایگاه اجتماعی حرفه حسابرسی در افق زمانی ۱۰ یا ۲۰ ساله، مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

سپاسگزاری

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

References

- Albitar, K., Gerged, A.M., Kikhia, H., & Hussainey, K. (2020). Auditing in times of social distancing: the effect of COVID-19 on auditing quality. *International Journal of Accounting & Information Management*, 29(1), 169-178.
- Arad, H., S.M., Moshashae, F., & Bayanfar. (2022). Audit commercialization and auditors' subjective wellbeing: an analysis of the Iranian audit environment. *Accounting and Auditing Review*, 29(1), 1-25. (In Persian).
- Babajani, j., Delavar, A., Barzideh, F., & Sedighi, A.M. (2022). Identification of components effective on auditing professions' social status in Iran: A social identity theory perspective. *Journal of Value and Behavioral Accounting*, 7(13), 1-37. (In Persian).
- Babajani, J., Barzideh, F., & Khonaka, A. (2018). Future studies in management accounting from the perspective of science and information technology. *Management Accounting*, 11(38), 127-138. (In Persian).
- Backhaus K., Kirsch, H.J., & Rossinelli, Ch. (2014). Future perspectives on auditing profession. *World Congress of Accountants*.
- Bahramian, A., Ranjbar, M., Ahmadi, F., & Abedini, B. (2021). The effective factors on the future study of the audit profession base on IFRS requirements and business cycle. *Accounting and Auditing Research*, 13(49), 133-154. (In Persian).
- Bamber, M. E., & Iyer, V. M. (2007). Auditors' identification with their clients and its effect on auditors' objectivity. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 26(2), 1-24
- Barzideh, F., J., Babajani, A. & Abdollahi. (2018). Designing the model of identity in audit judgment : A grounded theory perspective. *Audit Science*, 18(71), 5-36. (In Persian).
- Barzideh, F., raeisi vanani, I., babajani, J., & Salati, S. (2022). Identifying the drivers of the future of accounting in Iran in the field of technology-based innovations. *Journal of Accounting and Social Interests*, 11(4), 1-24. (In Persian).
- Bauer, T.D. (2015). The effects of client identity strength and professional identity salience on auditor judgments. *The Accounting Review*, 90(1), 95-114.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Butler A.E., Copnell B., & Hall H. (2018). Some were certainly better than others Bereaved parents' judgements of healthcare providers in the paediatric intensive care unit: A grounded theory study. *Intensive Crit Care Nurs*, 45, 18-24.
- Coyne, IT. (1997). Sampling in qualitative research. Purposeful and theoretical sampling; merging or clear boundaries?. *Journal of Advanced Nursing*, 26(3): 623-30.
- Dianati Deilam, Z. (2020). Modeling the factors affecting maturity of accounting in Iran. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 9(36), 323-358. (In Persian).
- Felton, S., Dimnik, T., & Northey, M. (1995). A theory of reasoned action model of the chartered accountant career choice. *Journal of Accounting Education*, 13(1), 1-19.
- Fujishiro, K., Xu, J., & Gong, F., (2010). What does occupation represent as an indicator of socioeconomic status? *Exploring occupational prestige and health. Social Science & Medicine*, (71), 2100-2107.
- Ganji, K., & Arabmazar Yazdi, M. (2021). Identifying the factors affecting professional turnover intention among the auditors. *Iranian Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 5(3), 83-106.
- Hennink, M., & Kaiser, BN. (2022). Sample sizes for saturation in qualitative research: A systematic review of empirical tests. *Social Science & Medicine*, 292, 1-10.
- Imoniana, J., & Imoniana, B. (2020). Auditors' career development and personal identity crisis. *European Research Studies Journal*, 23(1), 565-586.

- Kaab omeir, F., & Haidari, G. (2016). Construct and validate a questionnaire Social Position Knowledge and Information Science profession. *Sciences and Techniques of Information Management*, 2(1), 99-122. (In Persian).
- Kasiri, H., & Amiri, N. (2017). What is the role of auditing in society? What and why audit. *Certified Public Accountant Quarterly*, 36, 35-52.
- Keke, H., Mahlendore, M. D., & Weber, J. (2014). Management accountants occupational prestige within the company: A social identity theory perspective. *European Accounting Review*, 23(4), 671-691
- Khajavi, S., & Salahi T.(2020). Impact of job depletion on performance in performing audit complex tasks. *Journal of Value & Behavioral Accounting*, 4 (8) , 243-279. (In Persian).
- Khanipour, H., Farahani, M.N., & Azim R. (2019). Perceived Social status and its organizational, managerial and political predictors among faculty members. *Career and Organizational Counseling*, 11(40), 33-52. (In Persian).
- Kontogiannis, N., Litina, A., & Varvarigos, D. (2019). Occupation-induced status, social norms, and economic growth. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 163, 348-360 .
- Liu, C. Y., & Wang, W. N. (2020). On the optimality of social status seeking. *Economic Modelling*, 93, 520-525.
- Loi, R., Hang-yue, N., & Foley, S. (2004). The effect of professional identification on job attitudes: A study of lawyers in Hong Kong. *Organizational Analysis*, 12(2), 109-128
- Lombardi, D.R., Bloch, R., & Vasarhelyi, M.A. (2015). The current state and future of the audit profession. *Current Issues in Auditing*, 9 (1), 10-16.
- MacKinnon, N. J., & Langford, T. (1994). The meaning of occupational prestige scores: A social psychological analysis and interpretation. *The Sociological Quarterly*, 35(2), 215-245 .
- Mashayekhifard, S., Pourzamani, Z., & Jahanshad, A. (2019). The role of mediating the auditor's philosophic - mndedness on the affects social trust and social identity on professional judgment. *Journal of Value & Behavioral Accounting*, 4 (7), 23-62. (In Persian).
- Molanazari, M., & Shams, Z. (2016). The influence of professional identity and outcome knowledge on professional judgment. *Journal of Accounting and Social Interests*, 6(23), 145-163. (In Persian).
- Moshashaei, S.M., Hashem, S.A., & Forooghi, D. (2021). Effects of individual differences on auditors' organizational commtment and job satisfaction. *Empirical Researches in Accounting*, 39, 53-74. (In Persian).
- Navai, L. M. (2013). Future research in financial services with an emphasis on information technology. *First National Futures Studies Conference*. (In Persian).
- Obermire, K., Cohen, J. R., & Zehms, K. M. (2021). Audit commttee members' professional identities: Evidence from the field. *Accounting. Organizations and Society*, 93(C), 1-19.
- Pourlazemi, S. (2011). People's attitude about the occupationals prestige in Iran and the assessment of its relationship with the socio-economic characteristics of individuals, job and society. *Labor and Society*, (128), 43-44. (In Persian).
- Apandi, R. N. N., & Sofia, A. (2022). Development of information system audit syllabus with critical thinking based approaches. *Journal of Positive School Psychology*, 6(3), 366-376.
- Roszkowska, P. (2020), Fintech in financial reporting and audit for fraud prevention and safeguarding equity investments. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 17(2), 164-196.
- Safar, M.J., & Saberi Sarabi, F., (2015). The future of auditing profession by Scenario Analysis. *Journal of Auditor*, (79), 66-74. (In Persian).
- Sangani, M.R., Abdoli, M., & Valiyan, H. (2022). Periodic cognitive biorhythmc cycle and auditors' professional judgment quality. *Empirical Research in Accounting*, 43, 123-140. (In Persian).

- Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., Burroughs, H., & Jinks, C. (2018). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and operationalization. *Qual Quant*, 52(4), 1893-1907.
- Sedighian, M., Hirani, F., Moinuddin, M. & Babaei Meybodi, H. (2021). Identifying and categorizing the effective drivers shaping the future of accounting education in Iran using the EPISTLU Model. *Journal of Iran Futures Studies*, 6(1), 265-290. (In Persian).
- Sedighi, A., babajani, J., Delavar, A., & Barzideh, F. (2023). Presenting a model for measurement of auditing professions' social status in Iran: A systematic review. *Financial Accounting Knowledge*, 10(1), 1-32. (In Persian).
- Shaverdi, T., & Heydari, H. (2016). Dimensions and occupational identification, measurement a model. *Career and Organizational Counseling*, 8(28), 152-179. (In Persian).
- Shayesteh Shojaei, P., Poorzamani, Z., & yaghobnezhad, A. (2021). The Impact of Ethical standards including Ethical Environment, Professional Commitment, Ethical Values and Ethical Ideology on Performance of Auditors. *Journal of Value & Behavioral Accounting*, 5 (10) ,281-318. (In Persian).
- Shohani, M., & Zamanzadeh, V. (2017). Nurses' attitude towards professionalization and factors influencing it. *Journal of Caring Sciences*, 6(4), 345-357. (In Persian).
- Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405.
- Liu, C. Y., & Wang, W. N. (2020). On the optimality of social status seeking. *Economic Modelling*, 93, 520-525.
- Zainuddin, Z. N & Sulaiman, S. (2016), Challenges faced by management accountants in the 21st century. *Procedia Economics and Finance*, (37), 466 – 470.